

**Poročilo o zasedanju
Izvršnega odbora
Mednarodnega komiteja
muzejev znanosti in tehnike
(CIMUSET) v Indiji od 7.
do 15. novembra 1982.**

Marijan Vidmar

Tehniški muzej Slovenije, Ljubljana

Kot član tega odbora sem bil že leta 1981 povabljen, da se udeležim tega zasedanja kot gost indijske vlade oziroma pristojnih ministrstev. Mojo udeležbo je odobrila v delovnem načrtu Tehniškega muzeja Slovenije Kulturna skupnost Slovenije, ki je prispevala ustrezna sredstva za nakup karte do Indije in nazaj. Stroške bivanja v Indiji v času zasedaja pa je krila indijska vlada. Omogočeni sta bili tudi dve ekskurziji za ogled nekaterih kulturnih spomenikov, vendar je moral stroške teh ogledov kriti vsak udeleženec sam. Ekskurziji sta bili pred in po uradnem zasedanju CIMUSET-a. Zasedanje je vključevalo v svoj program poleg obiskov indijskih Science centrov tudi strokovno posvetovanje. Osnovna tema posvetovanja je bila sodelovanje oz. pomoč nerazvitim deželam pri ustanavljanju novih muzejev, strokovnem sodelovanju, izmenjavi razstav, izmenjavi strokovnih delavcev itd. Posvetovanja z referati so trajala tri dni, četrti delovni dan pa je bil namenjen sestavljanju zaključkov posvetovanj ter rednemu zasedanju izvršnega odbora CIMUSET-a.

Sodeloval sem z referatom »Možnosti mednarodnega sodelovanja« z opisom izkušenj dosedanjega tovrstnega sodelovanja Tehniškega muzeja Slovenije ter nekaterimi predlogi, predvsem glede spomeniške zaščite tehniških spomenikov. Vsi referati so bili razmnoženi, tako da je vsak udeleženec lahko dobil vse gradivo.

Zasedanje je bilo organizirano tako, da smo se selili v mesta, kjer že delujejo ali pa nastajajo Science Centri.

Zasedanja izvršnega odbora CIMUSET-a so se udeležili predstavniki: Združenih držav Amerike, Velike Britanije, ZR Nemčije, Jugoslavije, Madžarske, Francije, Mehike, Norveške, Tajske in Indije kot opazovalca pa

sta bila prisotna predstavnika Češko-slovaške in Bolgarije, ki sta se prav tedaj mudila v Indiji po kulturni konvenciji.

Bombay:

Nehru Science Centre

Že pred leti je bila formirana manjša zbirka eksperimentov s področja fizike, predvsem z napravami, kjer obiskovalci sami preizkušajo svoje znanje, oziroma, kjer so prikazani nekateri temeljni elementi fizike. V gradnji pa je povsem nov center z investicijsko vrednostjo okoli 3 milijone US Dol. Sistem dela je tak, da so za vsako razstavno dvorano izdelane makete in ko so te strokovno obdelane, prične izdelava opreme in naprav.

Sprejemi so bili tudi del programa. Tako smo bili sprejeti pri: G. Awatiju, vice admiralu mornarice (ki je bil tudi član uradne delegacije na pogrebu predsednika Tita) v muzeju Prince of Wals, pri predsedniku Izvršnega odbora Nehru Science Centro in direktoriju National Council of Science Museums.

Naslednjega dne po drugem delu strokovnega posvetovanja, pa smo bili sprejeti tudi v Tata Institute of Fundamental Research. Gre za Inštitut na stopnji univerze z okoli 2400 slušatelji, v glavnem vseh tehniških strok.

Bangalore:

Visvesvaraya Industrial and Technological Museums

Ta muzej je bil nareje prvi v seriji indijskih Science Centre (znanstvenih centrov). Vendar zasnova muzeja ni podobna ameriškim Science Centrom, ampak bolj evropskim tehniškim muzejem, kar pomeni, da je prikazan tudi razvoj določene veje tehnike. Muzejska zbirka pa je zelo zastarela in sorazmerno slabo vzdrževana.

Tukaj je bil tretji del strokovnega posvetovanja, kjer sem z referatom sodeloval tudi sam.

Zopet sprejemi pri vodilnih funkcionarjih muzeja in glavnemu sekretarju vlade Karnataka.

Madras:

Ogledali smo si Madras Science Centre, ki pa šele pripravlja gradnjo svo-

jega znanstvenega centra. Na maketah smo lahko videli zelo zahtevno gradnjo z okoli 18 000 m² površine. Investicijska cena znaša okoli 4,5 milj. US Dol.

Računajo, da bo gradnja dokončana leta 1990. Zaenkrat pa smo poleg maket videli le dodeljeno zemljišče. Prenočevali smo v Mahabalipuramu 60 km južno od Madrasa v bodočem turističnem območju, kjer so glavne privlačnosti budistični templji. Zaradi smrti predsednika Brežnjeva in tridnevnega žalovanja v Indiji, je formalni del odpadel in zato so nam le neformalno pokazali nekaj indijske folklore. Prisoten je bil minister za kulturno dežele Tamil Nadu.

Kalkutta:

Birla Industrial and Technological Museums

Tukajšnji muzej (Science Center) je bil izdelan povsem po že preje izdelanem Science Centru v Bangaloru. Pri tem pa so opazili, da posnemanje ni dobro in zato bodo, tako bombayskega kot tudi madraškega, izdelali po drugačnem konceptu.

Delavnice muzeja zaposlujejo okoli 70 delavcev. Vendar smo po ogledu delavnic lahko videli, da je njihov način dela precej nesodoben, da ni nikakršnih varnostnih ukrepov, pa tudi da ni bilo opaziti nobene naglice pri delu.

V Kalkuti je bilo tudi zaključno zasedanje posvetovanja, kjer so poročevalci vseh treh zasedanj v zgoščenih besedah ponovili bistvene misli prebranih referatov. Sprejeti so bili tudi nekateri sklepi, ki pa smo jih posebej formulirali na zasedanju Izvršnega odbora CIMUSET-a, istega dne popoldan.

Čeprav bosta zapisnika o posvetovanju in zasedanju IO CIMUSET-a uradno objavljena, navajam že sedaj nekatere bistvene sklepe:

1. Potrjen zapisnik zadnjega zasedanja CIMUSET-a v Rostocku.
2. Formalna zahvala indijski vladi za gostoljubje.
3. Zahvala in počastitev spomina na pokojnega predsednika CIMUSET-a G. T. Stilgerja.
4. CIMUSET 1983 — skupaj z generalno konferenco ICOM-a v Londonu Margaret Weston, gen. dir. Science Museuma v Londo-

nu je poročala o pripravah. ICOM bo zasedal prva dva in zadnja dva dni, Mednarodni komiteji, kjer poteka glavno strokovno delo, pa vmes štiri dni. Predvideni so tudi ogledi, deloma skupaj z IATM (transportni muzeji). Nejasno je še sodelovanje z ASTC (ZDA) in ICME (etnologiji). Direktor Westnova bo podroben program še sporočila, potem ko ga bodo vskladili z organizatorji generalne konference ICOM-a. Tema generalne konference ICOM-a je: Muzeji v nerazvitem svetu.

5. Priporoča se predpripravo na London s tem, da bi omogočili regionalna srečanja (n. pr. Evropa).
6. Predsedujoči dr. V. Danilov je izrazil pripravljenost, da na stroške svojega muzeja, Museum of Science and Industry, Chicago, izda Cimuset Letters. V njih naj bi bile poglobljene informacije o delu in načrtih tehniških muzejev. CIMUSET Bulletin, ki ga izdaja Narodni Technicke Museum v Pragi, ostaja.
7. Knjiga Cook book, Franka Oppenheimerja iz Exploratoriuma, San Francisco, kjer so podobno opisane nekatere naprave za prikaz fizikalnih eksperimentov, je splošno iskana. Ker ga gre za vedno nove prezentacijske prijeme, bi jo naj dopolnili oz. razširili. Indija je pripravljena prevzeti tiskarske stroške. Izbrana je bila ožja skupina, ki bo delo pripravila (predstavniki muzejev v Calcuti, Londonu, Parizu in Bangkoku).
8. Priporoča se zamenjava muzejskih publikacij.
9. Ugotoviti, katere razstave so primerne in na razpolago za zamenjavo.
10. CIMUSET bo vzpodbujala ne pa organizirala zamenjavo razstav.
11. Potrebno je preveriti članstvo v CIMUSET-u, predvsem ali so vsi člani ICOM-a, kar je predpogoj.
12. Ponovno preveriti naslove strokovnih sodelavcev v ustreznih muzejih.
13. Ugotoviti kje so že pripravljene programi izobraževanja (trainig program) samo v ZDA jih je n. pr. okoli 50.
14. Finance: ker je od odobrene vsote 3000 US dol. ostalo še okoli 900, je potrebno ugotoviti, kako bi najbolje naložili ta denar. Namenjen je kot pomoč pri udeležbi London 1983. To delo opravi blagajnik g. Penel in Pariza.
15. Bolgarija je uradno prijavila kandidaturu za CIMUSET 1984. Ker

je za leto 1983 London že določen in ker je Avstrija (Dunaj) že leta 1978 prijavila svojo kandidaturu, je bilo domenjano, da sekretar Schultz konsultira Dunaj, če še računa na to. Če pristane, potem bo leta 1984 Dunaj in leta 1985 Sofija, drugače bo Sofija potrjena za leto 1984.

New Delhi:

V tem mestu je bil predviden le ogled nekaterih kulturnih znamenitosti ter ogled Agra. Tukaj smo se tudi v torek 16. nov. vsi razšli.

Lahko bi podal naslednjo oceno tega zasedanja CIMUSET-a:

Indijci so si zagotovili veliko podporo področnih indijskih vlad, da so lahko, v glavnem brez spodrseljavej speljali to srečanje. Res je bila odtaljenost te dežele poglavitni vzrok, da se niso mogli udeležiti še ostali člani Izvršnega odbora, vendar je bilo število prisotnih zadostno za sklepčnost.

Ker je bil glavni namen tega zasedanja spoznavanje dosežkov indijskih Science Centrov ter strokovna posvetovanja s predavanji je sam program dopuščal le zelo malo možnosti za spoznavanje indijske umetnosti. Zato razen enega muzeja (Prince of Wels v Bombayu) in ogleda templjev v Mahabalipuramu in delno v Delhiju nismo mogli v zadostni meri spoznati teh kulturnih znamenitosti Indije. Zato sta bili organizirani dve ekskurziji, pred in uradnem zasedanju, v Aurangabad in Agra.

Opazen je silen razkorak med novimi projekti muzejskih stavb in splošnimi razmerami v tej deželi. V US dol. milijonske investicije so v živem nasprotju z nepredstavljivo revščino. 300 milijonov nepismenih, skrajno primitivno življenje na deželi in s tem tudi izredno nizka tehnološka stopnja kmetijstva, verski običaji in predpisi, ki nikakor niso vzpodbuda za kakršenkoli napredek, slabe klimatske razmere itd. — vse to ustvarja pogoje za skorajda nerešljive probleme, s katerimi se spopada nova generacija sodobne Indije. Seveda ne gre zanikati nekaterih tehniških in znanstvenih dosežkov n. pr. atomska bomba, proizvodnja lastnih vojnih letal itd — vendar se, vsaj na videz, vse to izgubi v poplavi populacije, ki sploh nima nikakršnih izgledov za boljše življenje. Poskušajo šolati kar največ ljudi, zelo veliko se jih šola tudi v tujini, vendar mirno priznavajo, da 30—40% otrok ne bo moglo hoditi v šole, ker jih ni. Zelo veliko je pri-

vatnih šol (učenci nosijo posebne kroje), vendar so te le v mestih, medtem ko na podeželju učijo državni učitelji kar pod milim nebom in s palico v roki.

Strokovni del posvetovanja, to je referati in razprava, je uspel. Vsi, ki so bili prijavljeni so izpolnili svoje obveze in vsi referati so bili razmnoženi in razdeljeni. Gradivo tega posvetovanja je v arhivu Tehniškega muzeja Slovenije.

Glede same zasnove indijskih tehniških muzejev pa to: vse starejše postavite (Bombay, Bangalore, Calcutta) so vsebinsko blizu evropskim tehniškim muzejem in skorajda neupravičeno nosijo naziv Science Center. Nove zasnove (Bombay, Madras) pa po arhitekturi zasnovi objektov (v Bombayu že stoje, v Madrasu prično z gradnjo v kratkem), pa bi naj to bili novi, sodobni tehniški muzeji, verjetno bliže ameriškemu vzorom. O novi zasnovi se nismo mogli dovolj seznaniti, prikazani so bili le primeri ureditve ene dvorane, ta pa je bila mešanica obeh programskih smeri. Vsekakor pa računajo na množičen obisk vseh slojev družbe in zato naj bi bile postavitve vsem razumljive in nezahtevne. Za nas je bilo potovanje po Indiji precej naporno. Skoraj vsak dan smo prenočevali v drugem kraju, vročina je dosegla tudi 40°C in le ponoči komaj pod 30°C, vožnje z avtomobili z vsemi odprtimi okni in večkrat še z vgrajenimi ventilatorji so bile vkljub vročini škodljive (prehladi, neuralgije), hrana za občutljive evropske želodce ni bila posebno sprejemljiva, ves čas nismo poskusili niti požirka vode, nič sveže zelenjave, mleka, sladoleda ali sadja, saj vse lahko povzroča dizenterijo ali amebe. Pomalem smo zboleli skoraj vsi, vendar nihče resneje. V splošnem lahko ocenim, da je bila udeležba na tem zasedanju vseskozi koristna, saj sem se lahko prvič seznanil z muzejskimi pristopi v deželi, ki ima prebivalstvo s tako izjemno velikim razponom izobrazbene strukture.